

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

BAJOR NAGY ERNŐ:

Szerző:

Cím:

Forrás:

A NÉPKÖZTÁRSASÁG ÚTJÁRÓL

(Köt. v. füz.) (Oldal)

(Idő)

(Hely)

1960. nov.

Főp. Magyarországi

Osztályozás

725.092.1

rely

Népköztársaság

Idő

1960

Személy

Helyszám

Ha valaha sor kerülne rá, hogy egy egész utat műemlékké nyilvánítsanak, akkor Budapesten ezt alighanem a Népköztársaság útjával kezdenék. Ezzel a 2300 méternyi palota- és virágsorral, melyben olyan szemérmes bájjal ötvöződnek egységes utcaképpé a hazai neoreneszansz köemlékei és a lilapillantású árvacskák, az utat lezáró hellenisztikus épületek és az égrehunyorgó neonfények. Kérdezz meg száz embert, melyik a legszebb magyar útvonal, kilencvenkilenc ennek a hódítóan szép útnak a nevével válaszol. És a legtöbben tüstént hozzákérdezik még: vajon fővárosunk melyik sugárútja hasonlítható hozzá az építészeti elképzelés nagyvonalúságában és a kivitel eleganciájában?

Egyik sem!

Budapestnek ez az ékesége az idén ünnepelhetné fogantatásának kilencvenedik évfordulóját. Tudniillik 1870 decemberében hozott törvényt az országgyűlés a Sugár-út (ez volt az út első neve) megépítésére. Az akkori Könyök-, Kőműves-, Kakas- és Szegfű-utcák házaiban, telkein át a Kétszív-, a Fővámvonal- és a Hajcsár-utcaikon keresztül törték helyet az útóriáznak. Úgy döntöttek, hogy a belső útszakaszt (a mai November 7-e tér és a Bajcsy Zsilinszky út közötti rész) 3—4 emeletes házakkal kell beépíteni, a második útszakaszt (November 7-e tértől a Köröndig) 2—3 emeletes épületekkel, végül a Ligetig futó részt 1—2 emeletes keretes villákkal.

A hatalmas építkezést az egész ország érdeklődése és a telekspekulánsok sáskahada vette körül. Egész bankszövetség alakult, hogy megkaparintsa a várható, nem mindennapi hasznot. Aztán tőzsdekrach lobbázott egy ideig az építkezés sorsával, majd 1876-ban a vállalkozók és a Közmunkatanács vásári huzakodása: kire is szálljon végül a Sugár-úti telkek tulajdonjoga. Am a bankárok és az államhatalom vitája nem lehetett valami vérre menő összecsapás, mert a jószí-

matú arisztokráciából „megkockáztatta” itt a telekvásárlást többek között Erdődy István, Keglevich Ilona, Zichy Jánosné, Dessewffy István gróf és jónéhány iparbárá is.

méltósága árad el homlokzatán. Vele szemben Lechner Ödön francia reneszansz stílus műve, a Drechsler palota emelkedik. Feszty Adolf, Quitter Zsigmond, Schickedanz Albert, Pet-

(Vámos L. felv.)

Közben a magyar munkások szorgalma, a magyar mérnökök tehetsége megalkotta földrészünk egyik legszebb útvonalát s az európai kontinens első földalatti vasútját. Az út, melyről Arany János 1877-ben még így írt: „...Oldalt paloták és romok... S dül Rákosról be a homok...”, az út, ahová a közeli erdőkből (mint azt az Életképek 1876. december 6-i számában megírta) szarvas tévedt be, az út 1880-ra a modern Budapest első világvárosi útja lett. A kor minden jelentős építészete ott hagyta kezennyomát ezen a két sorházon. Operaházunk pompás épülete Ybl Miklós egyik legszebb alkotása: a reneszansz életöröme és

schauer Gusztáv nevét is megtaláljuk a Sugár út építészeti között.

Mi mindent láttak ezek a matrónakorú házsorok az egymás sarkába hágó évtizedek alatt! Látták az uszkárképű Ferencz József díszelgését s látták a munkátkenyeret követelő szegényemberhadak palotát remegtető tüntetéseit. Látták Horthyék talmi pompáját és látták az első szabad május eszejét ünneplő félmilliónyi munkássereget.

Milyen ma a kilencvenesztendő út?... Az ódon palotasorok között a kerekedő új jeleire akadunk lépten-nyomon. A páros oldalon szemérmes eleganciájú autókállítóterem kínálja megvételre a legújabb típusú gépkocsikat, az Ope-

rával szemben a 25. számú ház földszintjén az Állami Balettintézet gimnáziuma kapott helyet. Jókainak, a romantikus regényírás nagymű mesterének szobrával szemközt az irodalmi és politikai forradalom viharadarának, Adynak ércalakja áll. Fővárosunk legszebb könyvesboltja van a hajdani Japán kávéház termében, a régi Múcsarnok helyén az Állami Bábszínház.

Nem éppen hivalkodó sebességgel alakul valóban a Népköztársaság útjává a hajdani Andrásy-út. Helyenként még alkatrészeket látunk olyan üzlet-helyiségekben, amelyekben művészeti boltok, kiállítótermek, régiségkereskedések találhatóának méltó otthonra. Másutt vállalati irodákat találunk reprezentatív szórakozóhely befogadására alkalmas helyiségekben. Meglehetősen egyenetlen a vendéglátás üzemeinek színvonala is. A Különlegességi Cukrászda szépen berendezett termei, valóban különleges készítményeik méltók az út eleganciájához, viszont a Savoy kávéház elhanyagolt állapota és vásári zsúfoltsága még egy vasúti restihez is méltatlan.

Hogy milyen korszerű belsőt szán építészetünk a Népköztársaság útja reprezentatív helyiségeinek, azt talán az Abbázia Étterem formai megoldásai példázák, s azok a neonfények, amelyek a November 7 tér fölött fénnel szórják tele az útvonalat.

Ez a tér fényeivel, forgalmával, de nevével is szimboluma az Útnak, amely keresztül fut rajta. A Népköztársaság útja az elnyomottakért kínhalált halt Dózsa Györgyről elnevezett úttól a Hitler haramiahadával hősiesen szembeszálló Bajcsy Zsilnszky útjáig tart. S az Út tengelyében találjuk a népek szabadulására emlékeztető November 7 teret. Szép és okos jelkép ez, hiszen az orosz munkást szabaddá vívó November 7 nélkül hogyan lehetett volna végül a népé, a Népköztársaságé Andrásyék dolyfős palotasora? ...